

STRESZCZENIE

Praca bada myśl jednego z najwybitniejszych teologów Kościoła Wschodniego w XX wieku – greckokatolickiego kardynała Josafa Slipyja (1892-1984). Studiował on na kilku uniwersytetach: we Lwowie, w austriackim Innsbrucku, w „Gregoriana” i „Angelicum” oraz Papieskim Instytucie Studiów Wschodnich „Orientale” w Rzymie. Studiował on nie tylko teologię, ale także filozofię, filologię klasyczną, języki nowożytne i historię sztuki. Był profesorem dogmatyki w Seminarium Duchownym we Lwowie i wychowawcą wielu pokoleń księży.

Po śmierci metropolity Andrzeja Szeptyckiego został biskupem Cerkwi Greckokatolickiej na Ukrainie. W 1945 roku został aresztowany i zesłany na Syberię, gdzie w różnych więzieniach przeżył 18 lat. Jego osoba jest symbolem walki o wolność religijną w Związku Radzieckim i obrony przed unicestwieniem Cerkwi Greckokatolickiej w Ukrainie. Jego twórczość została zebrana i wydana w 15 tomach.

Zasadniczy problem rozprawy został sformułowany w jej tytule. Badając problem „eklezjologicznej perspektywy narodu” – narodu ukraińskiego, starano się wykazać, że ta perspektywa jest według Slipyja wyrazem szczególnego zespolenia ludzi tworzących wspólnotę narodową z ich wiarą i kościelną świadomością. Oparta o Objawienie chrześcijańska wizja świata pozwala we właściwy sposób patrzeć na naród, jego genezę, historię, życie, wiarę i posłannictwo.

Strukturę pracy tworzą cztery rozdziały. Rozdział I ukaże naród w optyce metropolity Slipyja. Wskaże na wiarę i miłość jako osobistą moc kard. Slipyja i życiodajną siłę narodu. Tożsamości narodu ukraińskiego nie można oderwać od Cerkwi ukraińskiej, chrześcijańskiej tradycji wschodniej oraz charakterystycznej dla niej teologii ikony.

Rozdział II poświęcony jest szeroko rozumianej relacji narodu do Kościoła – z uwzględnieniem negatywnych i pozytywnych stron, jakie kryją w sobie eklezjologicznie ważne pojęcia: „autokefalia”, „autonomia”, „pobożność” i fundamentalne dla wszystkich religii zagadnienie „wolności”.

Rozdział III pokazuje, jak Słippyj dostrzegał wartość przemieniającą naród w otwartości duchowej, modlitwie i sakramentach – zwłaszcza Eucharystii. One były dla niego środkami doświadczenia bliskości Boga i gwarantem prawidłowego budowania wspólnoty eklezjalnej i narodowej.

Rozdział IV ukazuje spojrzenie Słippyja na historyczne podziały w Kościele, ale także na drogi pozwalające realizować ekumeniczny model jedności w różnorodności. Oprócz oceny podziału Kościoła na Kościół Wschodni i Kościół Zachodni szczegółowo ukazuje pogląd metropolity na kryzys w narodzie spowodowany zawarciem Unii Brzeskiej oraz jego wyzwanie skierowane do narodu i Cerkwi do „przekroczenia” rozłamu. W *Zakończeniu* zostały zebrane najważniejsze wyniki badań i wnioski.